गौरिवीतिः शाक्त्यः।इन्द्रः, ९(प्रथमपादस्य) उशना वा। त्रिष्टुप्।

त्र्यर्यमा मनुषो देवताता त्री रोचना दिव्या धारयन्त।
अर्चन्ति त्वा मरुतः पूतदक्षास्त्वमेषामृषिरिन्द्रासि धीरः॥ ५.०२९.०१

मनुषः- विदुषः। मन ज्ञाने। देवताता- दिव्योपासने। त्र्यर्यमा- त्रीणि अर्यमाणि। त्रीणि दानानि देवर्षिपितृयज्ञभूतानि। दिव्या त्री रोचना- दीप्तिमन्ति तत्फलानि। धारयन्त- धारयन्ति। पूतदक्षाः- पवित्रबलाः। मरुतः- प्राणविशेषा वायवो वा। त्वा- त्वाम्। अर्चन्ति- पूजयन्ति। इन्द्र- विषयवासनेशनाधिदैवत। त्वम्। एषाम्- एतेषाम्। धीरः- धारणाकुशलः। ऋषिः- द्रष्टा। असि- भवसि ॥१॥

अनु यदीं मरुतो मन्दसानमार्चन्निन्द्रं पपिवांसं सुतस्य।
आदत्त वज्रमभि यदहिं हन्नपो यह्वीरसृजत्सर्तवा उ॥ ५.०२९.०२

यत्- यदा। मरुतः- प्राणविशेषाः। मन्दसानम्- तृप्यन्तम्। सुतस्य- निष्पन्नस्य रसस्य। पपिवांसम्- भावुकम्। इन्द्रम्- ईशनाधिदैवतम्। अनु आर्चन्- अपूजयन्। यत्- यदा। वज्रम्। आदत्त- स गृहीतवान्। यत्- यदा। अहिम्- वृत्रम्। हन्- व्यनीनशत्। तदा। सर्तवे- प्रवाहाय। यह्वीः- महतीः। अपः- जीवजलधाराः। असृजत्- ससर्ज ॥२॥

उत ब्रह्माणो मरुतो मे अस्येन्द्रः सोमस्य सुषुतस्य पेयाः।
तद्धि हव्यं मनुषे गा अविन्ददहन्नहिं पपिवाँ इन्द्रो अस्य॥ ५.०२९.०३

उत- अपि च। ब्रह्माणः- मेधाविनः। मरुतः। इन्द्रः। मे- मम। अस्य- एतस्य। सुषुतस्य- सुष्ठु निष्पादितम्। सोमस्य- रसम्। पेयाः- अनुभवत। तत्। हि- खलु। हव्यम्- हविः। अस्य- एतम्। इन्द्रः। पपिवान्- अनुभूय। मनुषे- मनुष्याय। गाः- चिद्रश्मीन्। अविन्दत्- लेभे ज्ञातवान् वा। अहिम्- आवरणम्। अहन्- बिभेद ॥३॥

Dr. Ranganji
WEBOLIM

आद्रोदसी वितरं वि ष्कभायत्संविव्यानश्चिद्भियसे मृगं कः।

जिगर्तिमिन्द्रो अपजर्गुराणः प्रति श्वसन्तमव दानवं हन्॥ ५.०२९.०४

रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। वितरम्- अतिशयेन। वि ष्कभायत्- व्यस्तभ्नात्। संविव्यानः- सङ्गच्छमानः। मृगम्- वृत्रमावरणम्। भियसे- भयाय। कः- अकरोः। जिगर्तिं- आच्छादयन्तम्। श्वसन्तम्- भयेन वेगश्वाससम्पन्नम्। दानवम्- खण्डप्रज्ञाप्रतीकराक्षसम्। दो अवखण्डने। अपजर्गुराणः- आच्छादनाद्विमोचयन्। इन्द्रः। अव हन्- हतवान्। ॥४॥

अध क्रत्वा मघवन्तुभ्यं देवा अनु विश्वे अददुः सोमपेयम्।

यत्सूर्यस्य हरितः पतन्तीः पुरः सतीरुपरा एतशे कः॥ ५.०२९.०५

अध- अथ। क्रत्वा- प्रज्ञया। मघवन्- इन्द्र। तुभ्यम्- ते। देवाः। विश्वे- सर्वे। सोमपेयम्- रसानुभवम्। अनु अददुः- समर्पितवन्तः। सूर्यस्य- सवितुरात्मन इत्याध्यात्मिके। हरितः- आकर्षणशक्तिभूताः। पतन्तीः- सरन्तीः। सतीः। उपराः- मन्दगतीः। पुरः- प्रत्यक्षतः। एतशे- अश्वाय प्राणाय। कः- अकरोः ॥५॥

नव यदस्य नवतिं च भोगान्साकं वज्रेण मघवा विवृश्चत्।

अर्चन्तीन्द्रं मरुतः सधस्थे त्रैष्टुभेन वचसा बाधत द्याम्॥ ५.०२९.०६

अस्य- एतस्य शम्बरस्य जडोपलक्षितमेघप्रतीकस्य। नव नवतिं भोगान्- प्रभूतावरणानि पुराणि। वज्रेण- स्वायुधेन। मघवा- इन्द्रः। विवृश्चत्- बिभेद। इन्द्रम्- ईशनाधिदैवतम्। मरुतः- प्राणविशेषाः। सधस्थे- सहस्थाने। त्रैष्टुभेन वचसा- श्रुतिमन्त्रेण। अर्चन्ति- पूजयन्ति। सोपि। द्याम्- दीप्तं शम्बरम्। बाधत- अबाधत ॥६॥

सखा सख्ये अपचत्तूयमग्निरस्य क्रत्वा महिषा त्री शतानि।

त्री साकमिन्द्रो मनुषः सरांसि सुतं पिबद्वृत्रहत्याय सोमम्॥ ५.०२९.०७

Dr. Rangaji
WEBOLIM

सखा- सुहृत्। सख्ये- सुहृदे। तूयम्- क्षिप्रम्। अग्निः- सत्क्रतुः। क्रत्वा- प्रज्ञया। त्री शतानि- प्रभूतानि। महिषा- महान्ति भावनानि। अपचत्- पक्वमकरोत्। मनुषः- उपासकस्य। त्री सरांसि सुतम्- प्रभूतं निष्पादितम्। सोमम्- रसम्। इन्द्रः- परमेश्वरः। वृत्रहत्याय- आवरणनाशनाय। पिबत्- अन्वभवत्॥७॥

त्री यच्छता महिषाणामघो मास्त्री सरांसि मघवा सोम्यापाः।
कारं न विश्वे अह्वन्त देवा भरमिन्द्राय यदहिं जघान॥ ५.०२९.०८

यत्- यदा। त्री शता महिषाणां माः- प्रभूतानां महतीनां भावनानां मानानि। अघः- स्वीकृतवान्। मघवा- इन्द्रः। त्री सरांसि सोम्यापाः- प्रभूतरसानन्वभवत्। यत्- यदा। अहिम्- वृत्रम्। जघान- अहनत्। तदा। कारम्- कर्तारम्। न- सम्प्रति। भरम्- भरणशीलम्। इन्द्राय- इन्द्रम्। विश्वे- सर्वे। देवाः। अह्वन्त- आह्वानं चक्रुः॥८॥

उशना यत्सहस्यैरयातं गृहमिन्द्र जूजुवानेभिरश्वैः।
वन्वानो अत्र सरथं ययाथ कुत्सेन देवैरवनोर्ह शुष्णम्॥ ५.०२९.०९

यत्- यदा। उशना- कामयमानोग्निः। इन्द्र- परमेश्वर त्वं च। सहस्यैः- अभिभावुकैः। जूजुवानेभिः- गतिशीलैः। अश्वैः- प्राणतुरगैः। गृहम्- यजमानसदनम्। अयातम्- अगच्छतम्। अत्र- तदा। कुत्सेन- कर्मशीलेनोपासकेन। कुत्सा एते हर्यश्वाय शूषमिति श्रुतावेवमेव दृश्यते। सरथम्- समानरथे। वन्वानः- वृत्राणि हिंसन्। ययाथ- अगच्छथम्। देवैः- द्योतनशक्तिभिः। शुष्णम्- शोषकम्। अवनोः- हिंसितवान्॥९॥

प्रान्यच्चक्रमवृहः सूर्यस्य कुत्सायान्यद्वरिवो यातवेऽकः।
अनासो दस्यूँरमृणो वधेन नि दुर्योण आवृणङ्मृध्रवाचः॥ ५.०२९.१०

अन्यत् सूर्यस्य चक्रम्- कालचक्रम्। प्र- प्रकर्षेण। अवृहः- पृथक्कृतवान्। कुत्साय- कर्मशीलाय। अन्यत्। वरिवः- उत्तमलक्ष्यस्य। यातवे- प्राप्त्यै। अकः- अकरोः। वधेन- प्रहारेण। अनासः-

Dr. Ranganji
WEBOLIM

नासिकोपलक्षितप्राणाकुशलानि। दस्यून्- स्तेनभावनानि स्वार्थभावनानि। अमृणः- हिंसितवान्। दुर्योणे- युद्धे। मृद्रवाचः- दुष्टवाग्युक्तानि रक्षांसि। नि आवृणक्- हिंसितवान्॥१०॥

स्तोमासस्त्वा गौरिवीतेरवर्धन्नरन्धयो वैदथिनाय पिप्रुम्।
आ त्वामृजिश्वा सख्याय चक्रे पचन्पक्तीरपिबः सोममस्य॥ ५.०२९.११

गौरिवीतेः- चिद्रश्म्यनुभूतिसम्पन्नस्यर्षेः। स्तोमासः- मन्त्राः। त्वा- त्वाम्। अवर्धन्- अवर्धयन्। वैदथिनाय- याज्ञिकाय। पिप्रुम्- शुद्धाकाशवद्विस्तृतचित्तं कल्मषभावैः पूरकं रक्षः। अरन्धयः- बाधितवान्। त्वाम्। ऋजिश्वा- आर्जवगतिः। सख्याय- मैत्र्यै। आ चक्रे- अकरोत्। अस्य- एतस्य। पक्तीः- पक्तव्यानि चित्तभावनानि। पचन्- पक्वं कुर्वन्। सोमम्- रसम्। अपिबः- अन्वभवः॥११॥

नवग्वासः सुतसोमास इन्द्रं दशग्वासो अभ्यर्चन्त्यर्कैः।
गव्यं चिदूर्वमपिधानवन्तं तं चिन्नरः शशमाना अप व्रन्॥ ५.०२९.१२

नवग्वासो दशग्वासः- प्रभूतोपासनगतयः। सुतसोमासः- रसनिष्पादकाः। इन्द्रम्- परमेश्वरम्। अर्कैः- मन्त्रैः। अभ्यर्चन्ति- पूजयन्ति। ऊर्वं- विस्तृतम्। अपिधानवन्तम्- आच्छादितम्। गव्यम्- चिद्रश्मिसमूहम्। तम्। नरः- उपासकाः। शशमानाः- मन्त्रसम्पन्नाः। अप व्रन्- अपावृण्वन्॥१२॥

कथो नु ते परि चराणि विद्वान्वीर्या मघवन्या चकर्थ।
या चो नु नव्या कृणवः शविष्ठ प्रेदु ता ते विदथेषु ब्रवाम॥ ५.०२९.१३

मघवन्- इन्द्र। या- यानि। चकर्थ- अकरोः। तानि वीर्याणि। विद्वान्- जानन्। कथो - कथम्। नु- क्षिप्रम्। ते- त्वाम्। परि चराणि- परिचरणं करिष्ये। या- यानि। च। शविष्ठ- बलिष्ठ। नव्या- अभिनवानि। कृणवः- अकरोः। ता- तानि। ते- त्वदीयानि। विदथेषु- यज्ञेषु। प्र ब्रवाम- प्रकर्षेण ब्रूम॥१३॥

Dr. Rangaji
WEBOLIM

एता विश्वा चकृवाँ इन्द्र भूर्यपरीतो जनुषा वीर्येण।

या चिन्नु वज्रिन्कृणवो दधृष्वान्न ते वर्ता तविष्या अस्ति तस्याः॥ ५.०२९.१४

इन्द्र- परमेश्वर। जनुषा- आविर्भावेन। वीर्येण- पराक्रमेण। भूरि- प्रभूतानि। एतानि- इमानि। विश्वा- सर्वाणि। अपरीतः- अपरिगतः सन्। चकृवान्- अकरोः। वज्रिन्- वज्रपाणे। या- याम्। दधृष्वान्- शत्रून् धर्षयन्। कृणवः- अकरोः। तस्याः। तविष्याः- शक्त्याः। ते- तव। वर्ता- आवारकः। न कोप्यस्ति ॥१४॥

इन्द्र ब्रह्म क्रियमाणा जुषस्व या ते शविष्ठ नव्या अकर्म।

वस्त्रेव भद्रा सुकृता वसूयू रथं न धीरः स्वपा अतक्षम्॥ ५.०२९.१५

शविष्ठ- बलिष्ठ। इन्द्र। या- यान्। नव्या- अभिनवान्। ते- त्वदर्थम्। अकर्म- कृतवन्तः। तान्। ब्रह्म क्रियमाणा- मेधाकर्तॄन्। जुषस्व- सेवस्व। वसूयुः- सम्पत्कामः सन्। स्वपाः- शोभनकर्मा सन्। धीरः- धारणाकुशलोऽहम्। सुकृता- सुष्ठु रचितानि। भद्रा- मङ्गळानि। वस्त्रेव- वासांसीव। रथं न- रथमिव। अतक्षम्- तनूकृतवान्॥१५॥

Dr. Rangaji
WEBOLIM